

מראי מקומות - יבמות

פא.

א. לימא תהוי תיובתא דר' המנונא

פרש"י, דס"ל דשומרת יבם שזינתה פסולה לכהונה. ויש להק', לכא' גם לדידן ק', דהא שומרת יבם שזינתה לכא' נעשית זונה, כיון דנבעלה לחיבי לאוין. ופי' הריטב"א דכיון דלא הוי זר אצלה מעיקרא, לא נפסלה משום זונה. והוסיף הערוך לנר דאזיל רש"י לשיטתו בענין זה, דס"ל לעיל (טו) דיבמה לשוק לא נפסלה משום זונה, משום דלא ה' זר אצלה מעיקרא. אבל הק' לשי' הרמב"ם דיבמה שבא עליה זר עשאה זונה, וא"כ אף לדידן קשה. וכ' דאולי הרמב"ם יבאר הסוגיא דלא כשי' רש"י, אלא דהגדון הוא לפוסלה על האחים, דא"נ, ודאי לכ"ע אסורה לכהונה אם נבעלת לזר, אבל ר' המנונא ס"ל דגם אסורה על האחים, דהוי דומה לאשת איש שזינתה, וכשאמר במתני בעלוה פסולה, הכוונה היא דפסלה גם על האחין, לא רק על כהונה (וק"ק, דהא בהמשך המשנה, לענין איילונית, דאי' בגמ' שהוא דלא כר' יהודה, הא ודאי לענין פסול כהונה קאמר, וי"ל).

ב. טעמא דבעלוה, הא לא בעלוה לא, כמאן

דלא כר"י, דאי ר"י, האמר איילונית זונה היא והק' רעק"א, הא פשיטא דאיילונית בת כהן אוכלת בתרומה אף דנקראת זונה, דלא נפסלה מתרומה דבי נשא משום זה, ורק היכא דנבעלה לפסול לה, אז נפסלה מתרומה דבי נשא. וא"כ, למה אמרי' דמתני' דלא כר"י, ו"ל דכר"י הוא, והביאה מהניא לפוסלה אף לתרומה דבי נשא. וכ' לדחוק דכיון דקתני בהדי חלצה פסולה, דהיינו למפסל מכהונה [דחליצה אינה פוסלה מתרומה דבי נשא], א"כ ל"ל דה"ה מה דבעלוה פסולה היינו מכהונה.

ג. טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ

פרש"י, אם יש לו אח אחר. וכ' המהרש"א (לקמן פג:) דלמאי דאי' בגמ' שם דס"ל לר' יהודה דאפי' שלא במקום אחין לא בעי חליצה ממנו, דודאי סריס הוא, דברי רש"י לכא' אינם בדקדוק. וכ' די' ליישב דלשון המשנה "לא יחלוץ" משמע דביש אחים מיירי, ואשמעי' איסורא, דלא יחלוץ משום דע"כ כן אינה נפטרת מזיקתה, ואין המשמעות דלא בעי חליצה.

ד. אמר ר"ל מאכילה בתרומה

ומבואר בהמשך הסוגיא דהיינו תרומה דרבנן, ופרש"י דההיתר הוא משום שהוא ספק איש ספק אשה. והק' הקרן אורה, הא מצינו דס"ל לר' יוסי לעיל בפרק אלמנה דאפי' חיישין למיעוטא ואין מאכילה בתרומה, וא"כ ודאי לא אמרי' דיכולין להקל מספק. ועוד הק', דהא יש לה עיקר מן התורה, וביש לה עיקר מן התורה מחמירין. ולכן כ' לפרש כפי' הרמב"ם דדין מתני' לר' יוסי הוא, דס"ל דאנדרוגינוס לאו ספק הוא, אלא ברי' בפנ"ע

הוא, ורבנן תקנו לו נישואין מדרבנן, וא"כ יכול להאכילה תרומה דרבנן, כיון דאשת כהן היא מדרבנן.

ה. כשהוא מאכילה, מאכילה בתרומה בזמן הזה דרבנן, ואין מאכילה בזמן חזה ושוק

ע' בשו"ת אבנ"מ (ט"ז) שהק' מזה לשי' הרמב"ם (תרומות א, א וכו') דתרומה בזמן הזה, ואפי' בימי עזרא, אינה מן התורה, שאין לך תרומה מן התורה אלא בא"י בלבד, ובזמן שכל ישראל שם. ולכא' ק' מגמרן, דבסוגיין נקט לדבר פשוט דכל זמן דאי' חזה ושוק אי' נמי תרומה דאורייתא, אבל להרמב"ם הרי בבית שני, דהי' חזה ושוק, מ"מ לא הי' תרומה אז מן התורה, וא"כ דברי הרמב"ם צ"ע. וכ' בדרך אמונה (שם כ"ו באה"ל ד"ה התרומה) ליישב, דלכא' סוגיין אליבא דר"ל היא, ור"ל ס"ל לקמן (פב:) דקדושה שני' בטלה, ולכן י"ל דמה דס"ל דתרומה בזמן הזה מדרבנן הוא, זהו משום דקדושה שני' בטלה. אבל הרמב"ם פסק דקדושה שניי' קיימת לעולם, וא"כ ע"כ צריך טעם אחר להא דתרומה בזמן הזה מדרבנן, והוא משום דאין כל יושביה עליה. וא"כ, מה דמבואר בסוגיין דבבית שני הי' תרומה דאורייתא, אה"נ, זהו ר"ל לשיטתו, אבל להרמב"ם שפיר י"ל דתרומה בבית שני הי' מדרבנן.

ו. מי סברת כל שדרכו לימנות שנינו את שדרכו לימנות שנינו, דתנן מי שהיו וכו'

שי' התוס' ועוד ראשונים דנח' ר' יוחנן ור"ל בביאור שי' ר"מ, האם ס"ל כל שדרכו לימנות או את שדרכו לימנות. אבל הק' הרשב"א על זה, דהא ליתא לדר"מ במקום רבנן, וא"כ אמאי פליגי אליבא דר"מ. וביאר דבאמת אליבא דרבנן פליגי, "והכי קאמר, הא דשנינו בדרבנן אינן מקדשין אלא ששה דברים, הני ששה משום דאת שדרכן לימנות הן הוא ששנו אותן, ודתנן תנן ודלא תנן לא תנן. ור"ל סבר כל שדרכו לימנות שנו, ולאו הני דוקא אלא כללא שנינו, הני וה"ה לכל שדרכו לימנות. ותלתא גווני איכא, יש שדרכו לימנות לעתים אע"פ שרוב פעמים אין דרכו לימנות, כחבילי תלתן, ובהא הוא דפליגי רבנן עליו דר"מ (דהיינו, דר"מ ס"ל דכיון דדרכו לימנות לעתים, ממילא אינו מתבטל, ורבנן פליגי וס"ל דלא סגי בזה, ובטל). אבל כל שדרכו לימנות לעולם, כגון הני ששה דתנינן, וה"ה לכל שדרכו לימנות ברוב הפעמים, אע"פ שנמכר לעתים בלא מנין כגון עגול וחתיכה, כ"ע מודו בה, ור' יוחנן סבר דלא אלא הני ששה בלחוד ששנינו". (ולדעת ר' יוחנן, משמע מדברי הרשב"א דאין צ"ל דס"ל לר"מ דאף מה שדרכו לימנות לעתים אינו בטל, אלא דס"ל לר"מ דרק מה שדרכו לימנות ברוב הפעמים אינו בטל, ורבנן חולקים וס"ל דרק מה שדרכו לימנות בכל פעם).